

שנה א

סמינר קליני | הילה הרמלין (לאורך כל שנת הלימודים)

הסמינר הקליני מאפשר לתלמידות/ים חוויה אינטגרטיבית של חדר הטיפול, הטכניקה הטיפולית והגישות הטיפוליות הנלמדות. התלמידות/ים מביאים לקבוצת ההדרכה פגישות טיפוליות כתובות (וורבטים), וזוכים להקשבה ולהתייחסות של חברי הקבוצה והמדריך/ה. רב השיח המודע והלא-מודע, הקליני והתיאורטי, מעשירים את התהליך הטיפולי של המציג/ה, כמו גם את התפיסה הטיפולית של חברי הקבוצה.

סמסטר א

הבנת הדינמיקה של פגיעות מיניות | ד"ר ענת גור

הקורס יעסוק בשאלות יסוד בהבנת ובהמשגת טראומה מינית בילדות בתוך הקונטקסט החברתי-תרבותי-פוליטי, בד בבד עם הקונטקסט האישי. כיום מתרחבת ההבנה כי טראומות קיצון קשורות תמיד למצבים חברתיים-פוליטיים בהם מי שיש לו יותר כוח פוגע במי שחסר כוח, ובעל הכוח הוא שקובע את הנרטיב הנפוץ תוך הכחשת הטראומה והשתקת הקורבנות. בצומת הזו שבין האישי והחברתי-תרבותי נוצרות ההפרעות הפוסט טראומטיות וההפרעות הדיסוציאטיביות הקשות ביותר. בקורס נבחן את ההקשרים החברתיים - תרבותיים והאישיים של טראומה מינית בילדות, נבחן את ההיסטוריה של ההגדרות הדיאגנוסטיות של תוצאות הטראומה המינית בילדות, נלמד את התמונה הקלינית של פגיעות מיניות בילדות ואת ההגדרות הדיאגנוסטיות בנות זמננו, ונבחן כיצד פגיעות מיניות בילדות מהוות גורם אטיולוגי מרכזי בהתדרדרות של נשים לזנות, להתמכרויות ולעבריינות, כמו גם לפיתוח הפרעות אכילה.

טראומה מינית כטראומה חברתית | ד"ר אפי זיו

במקבץ השיעורים שלפנינו נעסוק בממדים החברתיים/פוליטיים/תרבותיים של טראומטיזציה מינית. ננסח את החשיבות הקלינית של החברתי בהקשר של טראומטיזציה מינית תוך קריאה במושג "טראומה עיקשת" (זיו, 2013). נחקור יחד את ההצטלבויות המורכבות והריזומטיות שמתקיימות בנפש האינדיבידואלית, בין הממדים האינטרה-פסיכיים, האינטרסובייקטיביים והחברתיים וננסה להבין את משמעותיהן הקליניות. לבסוף, נבסס מודל של החלמה שמכיל בתוכו את החברתי.

סוגיות בטיפול בטראומה מינית | עידית שני אדום

הקורס יציג מודל טיפולי תלת-שלבי בטראומה מינית, המבוסס על תפיסת תהליך החלמה הדרגתי. נדון במטרות הטיפול בהתאם לכל שלב ונתמודד עם אתגרי הברית הטיפולית והשינויים שהיא עוברת; תשתית לברית הטיפולית, בטחון, אמון וגבולות, משברים, שחזורים ואנאקטמנט (enactment) טראומטי. נעסוק בשאלה כיצד מבררות השערות על טראומה מינית אפשרית, סוגיות של ספק עצמי של המטופלת בזכרונותיה. נעמיק בסוגיות של קורבנות, זהות קורבנית, משאלות פיצוי וביטוייהן בקשר הטיפולי. התמודדות עם תחושות אשמה ובושה והקשר שלהן למערך ההגנות של המטופלות. נעמוד על טיפול במצבי עצמי מנותקים הנובעים מהגנות של פיצול טראומטי, מפרספקטיבה של הגישה ההתייחסותית ושל סכמה-תרפיה רגישת טראומה. נשקול את סוגיית עיבוד הטראומה והזכרון הטראומטי; האם היא חלק אינהרנטי והכרחי לטיפול? נתמקד בגישת הבניית זכרון טראומטי. לבסוף נבחן עמדות אישיות של המטפלת בנפגעות תקיפה מינית, אמונות ותפיסות לגבי החלמה מפגיעה מינית, פחד ותקווה, מטרות ריאליות ומשאלות-לב בטיפול בטראומה מינית.

סמסטר ב

הקשבה ללא מודע על פי פרויד | עמנואל עמרמי

יעודכן בהמשך.

דיסוציאציה וביטוייה השונים במצבי חיים מורכבים | טובה זלץ

דיסוציאציה הינו מנגנון הגנה, שמופעל באופן לא מודע בזמן התמודדות עם אירועים טראומטיים. על ידי פיצול, הוא מביא להוצאה זמנית של מרכיבים נפשיים מסוימים מחוץ לזרם המרכזי של התודעה. כאשר הדיסוציאציה זמנית, היא משמשת כהגנה יעילה, השומרת על שפיותו והישרדותו של הנמצא בתוך מצב טראומטי. אולם, כאשר היא מתמשכת והופכת למנגנון הגנה מרכזי של האישיות, היא פוגעת בהתפתחות באופנים שונים.

בסמינר זה נלמד מהספרות הפסיכואנליטית את השפעתה של הדיסוציאציה, כפי שמופיעה בסוגי הפרעות שונות כמו: פסיכוסומטיה וגילוי עריות, ועד לתופעות קיצון כמו DID (Dissociative identity Disorder). נזהה איך דיסוציאציה משפיעה על התהליך הטיפולי ועל המטפל עצמו, לעיתים אף ללא מודעותו. בנוסף לחומר הקריאה, נדון במקרים קליניים שיביאו המשתתפים לצרכי למידה.

שנה ב

סמינר קליני | נעמה בר-שדה (לאורך כל שנת הלימודים)

הסמינר הקליני מאפשר לתלמידות/ים חוויה אינטגרטיבית של חדר הטיפול, הטכניקה הטיפולית והגישות הטיפוליות הנלמדות. התלמידות/ים מביאים לקבוצת ההדרכה פגישות טיפוליות כתובות (וורבטים), וזוכים להקשבה ולהתייחסות של חברי הקבוצה והמדריך/ה. רב השיח המודע והלא-מודע, הקליני והתיאורטי, מעשירים את התהליך הטיפולי של המציג/ה, כמו גם את התפיסה הטיפולית של חברי הקבוצה.

סמסטר א

פסיכופתולוגיה בחדר הטיפול- ביטויים בחוץ ובפנים | שירלי אילת גרינברג

הקורס יציג גישות פסיכודינמיות מגוונות להבנת הפרעות נפשיות וביטוייהן בתהליכים הטיפוליים. תוצג ההתפתחות של תיאוריות פסיכודינמיות לאורך השנים ותרומתה של כל גישה להבנת הפסיכופתולוגיה, ליישום טכניקות טיפוליות ולביטויים של כל אלה בתוך התהליך הטיפולי. נתייחס למספר הפרעות נפשיות נפוצות כגון דכאון, חרדה, הפרעות אישיות לסוגיהן, הפרעה כפייתית, פסיכוזה והפרעות פוסט טראומטיות. נרחיב לגבי נפגעי טראומה מינית- ביטויים בנפש, בחוץ ובתהליך הטיפולי. נכיר מנגנונים נפשיים הבאים לידי ביטוי בחדר הטיפול ומחוצה לו, כגון הזדהות השלכתית, כוחות אגו, דיסוציאציה, מנגנוני הגנה ועוד. נציג דוגמאות מהספרות ומהקליניקה.

התפתחות רגשית מוקדמת וטראומה מינית - התבוננות פסיכודינמית | יעל לוי

טראומה מינית בילדות, בעיקר במצבים של פגיעה מתמשכת, משפיעה באופן יסודי ועמוק על תהליך ההתפתחות הנפשית והיא עלולה להוביל לפוסט טראומה כרונית מורכבת. כאשר הטראומה המינית מתרחשת על תשתית של פגיעות ראשוניות והתקשרות לא בטוחה השפעתה הפוסט טראומטית של הפגיעה המינית חמורה בהרבה. בקורס נבחן את משמעותה של טראומה התפתחותית שמתאפיינת בחוויות של הזנחה, פגיעה ובגידה ביחסי ההתקשרות עם הדמויות המטפלות הראשוניות. נעסוק במצבים מנטליים ראשוניים ופגיעות

ראשוניות ובאופנים שהם באים לידי ביטוי בתהליך טיפולי פסיכודינמי: חוויות של מוות רגשי, חרדות כילון, מנגנוני הגנה פרימיטיביים ועוד.

בקורס נתבונן באופן אינטגרטיבי במארג הסבוך של פגיעות ראשוניות וטראומה מינית, תוך התייחסות לתיאוריה ולקליניקה.

השיעורים יתבססו על קריאת המאמרים לפני השיעור ודיון משותף בתכנים בזמן השיעור.

סמסטר ב

שנדור פרנצי, שפת הרוך ושפת התשוקה - פסיכואנליטיקאי, חוקר קליני, אנושי | אורנה קיסלסי

בקורס נלמד את תולדות חייו של פרנצי השזורים בהיווצרותן של התפיסות הפסיכואנליטיות, בהוגים/ות, הכותבים/ות והמטפלים/ות המייסדים והמייסדות החל מפרויד, ראנק, גרוצק ועד לבאלינט ואחרים. נקרא את כתביו ונדון בסטיג הטיפולי, בטרומה ודיסוציאציה, באנליזה פעילה ואנליזה הדדית, בדילמות הקליניות בטיפול בנפגעות פגיעה מינית, בבלבול שפות, בהזדהות עם התוקפן ובקשר הסבוך שלו עם פרויד. נלמד כיצד לבטיו באשר להשפעות ההדדיות בטיפול ובתהיותיו לגבי כללי הטיפול הנהוגים סללו את הדרך להתפתחות רעיונות ותפיסות חדשות אצל באלינט, ראקר והכותבים/ות מהגישה ההתייחסותית. בשיעורים נלמד את מאמריו, פרקים ביומן הקליני, ומכתביו לקולגות שלו. נלמד מספר כותבים על תפיסותיו. התלמידות/ים יוזמנו להביא דוגמאות קליניות בהקשר לרעיונות שנלמד.

עצירה טראומטית בהתפתחות הדרך לריפוי בהגותו של קוהוט | רות שוודרון

בקורס ננסה להכיר את זווית הראייה הייחודית של פסיכולוגית העצמי, את תפיסתו של קוהוט את האדם, מה מקיים את נפשו ומאפשר לו חיי נפש הכוללים חדווה, ומה מהווה עצירה טראומטית של ההתפתחות והדרך לריפוי. נכיר את מושגי היסוד העיקריים של פסיכולוגית העצמי, את שימושם הקליני בדרך לאיחוי הפצע ולהמשך הרחבה של העצמי.

למה זקוקה המטופל/ת (הייחודית)? - טיפול דינמי בראי הערכה ודיאלוג בין גישות | ד"ר רבקה דוידוביץ' אפשטיין

מטפלות ומטפלים דינמיים מאזינים למטופליהם בשפות שונות ומתבוננים בהם באמצעות משקפי תיאוריה שונים. לעתים ההבנה מגיעה באמצעות שפת הקונפליקטים התוך-נפשיים והסימפטומים, לעתים ההתבוננות היא באמצעות משקפיים של יחסי האובייקט, באמצעות חווית העצמי או דרך החוויה האינטרסובייקטיבית. אופן ההתבוננות וההאזנה משפיע על המשגת הטיפול ועל הדגשים בקביעת המהלכים הטיפוליים. האם יש להיות אמפתיים לזעם או שמא יש לעמת את המטופל/ת עמו? האם יש להיות אקטיביים או ללוות את המטופל/ת באשר הוא? האם הדגש יהיה על חיזוק פונקציות האגו או על גילוי חווית עצמי אוטנטי? הנחת המוצא התיאורטית והקלינית עליה מושתתת הקורס היא כי הערכה אינטגרטיבית של המטופל/ת, הכוללת את תלונותיה/ו הסובייקטיביות ואת ביטוייה הפנומנולוגיים, את מבנה וטיפוס אישיותו, את חווית העצמי שלה/ו ואת הקונפליקטים בהם עסוקה, מאפשרת ביטוי מלא יותר למורכבותו וייחודו של המטופל/ת. הערכה כזו תכון לדגשים שונים בהמשגה התיאורטית ושימוש בטכניקות עבור המטופל/ת הייחודית, ובזמן נתון במהלך הטיפול. כך גם כאשר מדובר במטופל/ת שעבר/ה פגיעה מינית. בקורס נתבונן בדגשים שמציעים המודלים התיאורטיים השונים והנגזרות שלהם לטכניקה הטיפולית, ונראה כיצד הערכה האינטגרטיבית (פנומנולוגית והתפתחותית) של המטופל/ת עשויה לחדד את ההבנה התיאורטית ואת השימוש בטכניקה באופן מותאם יותר עבורו/ה. הקורס יתבסס על חומר תיאורטי ועל ניתוח חומר קליני.

שנה ג

סמינר קליני | רחל סובר (לאורך כל שנת הלימודים)

הסמינר הקליני מאפשר לתלמידות/ים חוויה אינטגרטיבית של חדר הטיפול, הטכניקה הטיפולית והגישות הטיפוליות הנלמדות.

התלמידות/ים מביאים לקבוצת ההדרכה פגישות טיפוליות כתובות (וורבטים), וזוכים להקשבה ולהתייחסות של חברי הקבוצה והמדריך/ה. רב השיח המודע והלא-מודע, הקליני והתיאורטי, מעשירים את התהליך הטיפולי של המציג/ה, כמו גם את התפיסה הטיפולית של חברי הקבוצה.

סמסטר א

אופנויות תקשורת בין מטפל למטופל - מושגי יסוד בצילן של טראומות ופגיעות מיניות | יפעת קלוש יגל

בקורס נלמד את המושגים העברה, העברה נגדית והזדהות השלכתית. נחשוב יחד את הטראומה והפגיעה המינית דרך מאמרים קלאסיים של פרויד, קליין, ויניקוט, קוהוט, ביון ועוד, עד שנצלול לתוך יחסי העברה המאפיינים טראומה ופגיעה מינית. נדבר גם על יחסי העברה פסיכויים ופרוורטיים, תוך שימוש במושגים כמו reverie, enactment, כפיית החזרה, להיכשל בדרכו של המטופל, ועוד. המושגים התיאורטיים ילוו בדוגמאות קליניות.

הגישה ההתייחסותית | ד"ר דניאלה שבאר שפירא

התאוריה האינטרסובייקטיבית מהווה שינוי ונקודת מפנה בתפיסה של הנפש, צרכיה והתפתחותה. המעבר מתאוריית הדחף לתאוריות של קשר סללו את הדרך לתפיסת הנפש כמתהווה מראשיתה דרך אחרים, דומות ואחרות. תאורטיקניות/ים שונות/ים מאז פרנצי ועד היום ניסחו רעיונות אלה ולאורם את המרחב הטיפולי, פוטנציאל הקשר המתהווה בתוכו ודרכי העבודה בו. לתוך המרחב האינטרסובייקטיבי מתאפשרת הקשבה לקטבים דיאלקטיים של עולם פנימי מול בינאישי וחברתי-פוליטי, קבוע ויציב מול מתהווה ומשתנה, בין צרכי תלות ועצמאות וכמובן בין סובייקטיביות לאינטרסובייקטיביות.

פגיעה מינית היא התרחשות טראומתית מעשה ידי אדם, בתוך יחסים, בדרך כלל קרובים, יחסי אמון, קרבה, תלות וצורך. פגיעה מינית היא מהלך שחותר נגד קיומם של שני סובייקטים ויחסים אינטרסובייקטיביים וכופה על הילדה הנפגעת. להפוך לאובייקט בשירות צרכי המבוגר. ת. הפגיעה ההרסנית בסובייקטיביות של הילדה מאלצת אותה לשימוש במנגנונים דיסוציאטיביים לצרכי הישרדות ומניעה של התמוטטות והתפרקות.

המרחב הטיפולי ההתייחסותי מהווה, משום כך, מרחב פוטנציאלי להחיה מחודשת של חומרים וחלקי עצמי מנותקים. עבודה עם החיאות אלה (אנאקטמנט), כינון הסובייקטיביות של האישה ופיתוח יכולת לשאת את המתח שבהכרה ההדדית, מאפשרים עבודה טיפולית משמעותית לעיבוד הטראומה.

בקורס נלמד את בסיס הרעיונות והמושגים התאורטיים המרכזיים של הגישה ההתייחסותית, נקשור בין המושגים הללו לבין עולמות הטראומה המינית והאופנים בהם משבשים מן היסוד צרכים התפתחותיים ונחשוב את הפרקטיקה המשתמעת מהם על הקשר והתהליך הטיפולי.

סמסטר ב

מלאני קליין - שיח בין פיצולים | יניב כץ

מטרת הסמינר לספק מבוא לחשיבה התאורטית ולגישה הקלינית של מלאני קליין ושל ממשיכיה. דרך קריאת כמה ממאמרי המפתח של קליין ושל כמה ממפרשיה נעקוב אחר התפתחותם והתגבשותם של מושגים מרכזיים בתיאוריה ובטכניקה הקלייניאנית כגון חרדות ראשוניות, פנטזיה לא מודעת, הסמלה, אובייקט פנימי, עמדות, תיקון, השלכה הזדהותית ועוד. נבחן ונדון ביישום של מושגים אלה בחדר הטיפוליים במפגש עם מצבי משבר ותהליכים התפתחותיים.

המטפל בסכנה - טראומטיזציה מכלי שני בטיפולים של פגיעה מינית וגילוי עריות | ד"ר יעל דשא

הטיפול בטרומה ובטרומה מינית מחולל שינויים עמוקים במטפלים. במהלך הטיפול בנפגעים ונפגעות אנו נחשפים להתנגשות מכאיבה בין ההווה המוכרת לנו ואמונותינו לגבי האדם והעולם לבין חווית הזוועה, ש"אי אפשר לחשוב אותה".

בקורס זה נבחן את התהליכים היוצרים שני שלילי בחוויה הפנימית של המטפל, הנובעת ממעורבותו האמפתית ומפגש עם החומרים הרדיו-אקטיביים הנחשפים. המפגש שלנו עם דווחים על התאכזרות מכוונת והתעללות סדיסטית חודר לחווייתנו דרך רגשות אימה, אבל, מוות וכמיהה, ומלווה גם בבלבול, אי אמון, אי נוחות והצפה- היוצרת ניתוקים רגשיים, אמביוולנטיות והימנעות הגנתית, המקשה על שמירת עמדה טיפולית מחוברת ומסוקרנת.

נבחן את השפעת היותנו עדים לשחזור הטרומה בחדר הטיפול, וחדירתה לחיינו המקצועיים והאישיים. נפנה זרקור לאיתור סימפטומים מצטברים- דמויים פולשניים, סיוטים ושינוי בתפיסתנו את האדם ועולם היחסים הבינאישיים בעבודה ובבית.

תגובות מנוגדות של פלישה חודרנית וסיוטים מחד וצמצום מאידך, יוצרים תנועת מטוטלת המציבה אתגר בפני האיזון הנפשי של המטפל/ת.

טראומטיזציה מכלי שני מצטברת, פוגעת בעצמי של המטפלים וזהותם, בגוף ובמינד (Mind). נתבונן על השפעת ההיסטוריה האישית על היותנו בסיכון, ונתור אחר דרכים אפקטיביות להכרה וטיפול בתופעה. הקורס ילווה בויניקוט קליניות מטיפולי המשתתפים.

בין ויניקוט לביון, בין החזקה להכלה: הקשבה, נוכחות וטרנספורמציה נפשית באזורי טראומה מוקדמת | ענת שומן

מושג ההחזקה אצל ויניקוט ורעיון המכל-מוכל אצל ביון נוגעים בהיבטים המשמעותיים ביותר של תרומותיהם לפסיכואנליזה (אוגדן, 2004). מתוך הפנמתן של פונקציות ההחזקה וההכלה הראשוניות עשוי להתממש מרחב פוטנציאלי (ויניקוט, 1971) או מרחב לחלימה (ביון, 1962), הנחוצים להתפתחותה של היכולת לחשוב, להעניק משמעות ולהתהוותה של חווית עצמי יוצרת וחיה. קריסתן של הפונקציות הללו במצבים טראומטיים, המתבטאת באופן קליני באי-היכולת לשחק או לחלום, מבקשת תהליכי שיקום עמוקים בסביבת טיפול המתמסרת לאופנויות הקשבה ונוכחות ייחודיות. בקורס ננסה לחשוב ו"להחיות" את המושגים האלה בינינו, כמייצגים זוויות אנליטיות שונות דרכן ניתן להתבונן על מטריצת אם-תינוק ועל המעשה הטיפולי. נקרא בכתביהם של ויניקוט, ביון וממשיכיהם וניעזר בדוגמאות קליניות שיביאו המשתתפות/ים.

ויניקוט הקליני: הרגרסיה בטיפול ו'פחד מהתמוטטות' | ד"ר עפרה אשל

מחשבת הרגרסיה הטיפולית של ויניקוט כקו מרכזי בטיפול שונה מאוד מהגישה הפסיכואנליטית המסורתית, ומציעה הרחבה מרחיקת-לכת של טווח הטיפול הנפשי למטופלים קשים ולמצבים קשים בתהליך הטיפול. הדגש הוא שבמטופלים שבילדותם היה כשל מוקדם בהתאמה לצרכיהם הראשוניים, צריך שיתרחש בטיפול מצב רגרסיה, כי רק היא נותנת הזדמנות חווייתית בהווה להתפתחות חדשה – אשר מתהווה ונחוות עם המטפל בטיפול. זוהי רגרסיה לתלות, שבמהלכה המטופל והמטפל יחזרו לכשל המקורי של הסביבה הראשונית ותתהווה אפשרות תיקון.

כתיבתו המאוחרת של ויניקוט עוד הוסיפה אפשרויות חדשות ורדיקליות למחשבותיו אלה על הטיפול הנפשי במצבי שבר מוקדמים וחרדה-בלתי-ניתנת-לחשיבה ולחוויה במאמרו החשוב מאוד של ויניקוט "פחד מהתמוטטות" (1963?, פורסם ב- 1974), ובהמשך במאמרו "הפסיכולוגיה של השיגעון" (1965) ו"מושג הרגרסיה הטיפולית בהשוואה לזה של ארגון ההגנות" (1967), שפורסמו כולם לאחר מותו. ננסה להבין את המשמעות הטיפולית של דברים אלה, ואת הרדיקליות הגדולה שיש בהם מבחינת החשיבה והמעשה הטיפולי.

סמינרים (בין סמסטרים וסמינרי קיץ):

- אלימות מינית ביחסים זוגיים | ד"ר דניאלה שבאר שפירא (6 שעות)
- השפעת טראומה מינית בילדות על האינטימיות בזוגיות | ד"ר חנה צור (6 שעות)
- טיפול בגברים ממבט פסיכואנליטי | עמנואל עמרמי (6 שעות)
- טיפול בנערים וגברים נפגעי תקיפה מינית: דינמיקה ייחודית של פגיעה | ד"ר יהונתן פיאמנטה (6 שעות)
- 'כשכיפה אדומה פוגשת זאב, כרוניקה ידועה מראש?...! מבט נוסף על קורבנות ופגיעה מינית חוזרת | ד"ר גלית בן אמיתי (2 שעות)
- קריסתו ושיקומו של המרחב המעברי כביטוי לטראומה והחלמה - היכולת למשחקיות ככלי אבחוני וטיפולי | יפעת קלוש יגל (8-10 שעות)
- סטינג טיפולי בפריזמה של טראומה וטראומה מינית (6 שעות)
- סוגיות פסיכיאטריות בפגיעות מיניות (2 שעות)
- סוגיות באתיקה (4 שעות)
- מצבי קיצון בטיפול (4 שעות)
- גוף וטראומה (6 שעות)
- ראייה רב מקצועית (קורס אינטרדסיפלינרי) - משפטים, רפואה, מגדר, עבודה סוציאלית (4 שעות)

יתכנו שינויים בתוכנית הלימודים